

TALAS HASTANESİ VE KLİNİĞİ

İskender SAYEK TAO '60

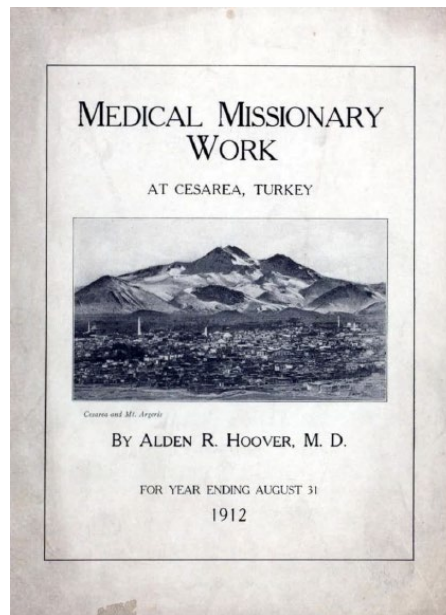
Talas'ın eğitim kurumu olması yanısıra önemli bir diğer özelliği de Anadolu'da modern tıbbın uygulamasını yapan bir hastaneye sahip olmasıdır. Öğrencileri olarak Talas'ta okuduğumuz yıllarda eminim sağlık merkezinde sağlık hizmeti almışsınızdır. Bu hastaneden önce bu merkez, 1887'de Talas Kliniği olarak hizmete girmiştir. 1890'da Dr. William S. Dodd öncülüğünde hastaneye dönüşmüş ve hızla çevrede tanınmış ve aranan bir kurum olmuştur. 1890'lı yıllarda çok sınırlı bir bütçeye karşın önemli sayıda sayılabilecek ameliyatlara yapılmıştır (Tablo 1). Dr. Dodd, çalışmalarının ilk dönemlerinde gelir düzeyi düşük hastalardan muayene ücreti almamış, kendisi tarafından muayene edilen hasta sayısı ise kısa süre içerisinde artmıştır. Buna göre, 1887 yılında 1.200 hasta muayene edilirken 1888'de 2.075, 1889 yılının ilk altı ayındaysa 2.200 hasta tedavi edilmiştir (Hasan Hüseyin Tekin & Hasan Baktır 2016)

Tablo 1 (Yıldız Ö Muğla Üniv. Sosyal Bil. Enst.Dergisi 2010: Sayı 25 s: 105)

Yıl	Ameliyat	Bütçe USD
1892	55	5 428.22 (İlk yarıyıl)
1898	82	7 447.82
1899	183	7 888.60

Talas o dönemde 10 000 nüfuslu olup Kayseri'ye 1.5 saat mesafede bir yerleşim alanı (Resim 1). Kurulan hastane de 1912'de Anadolu'nun önde gelen sağlık merkezlerinden birisi olarak 3 katlı, 40 yataklı (gerektiğinde 70 yatağa çıkartılabilen bir durumda. Hastanenin yanısıra eczanesi, deposu ve polikliniği olan 2 katlı bir dispansere de sahip. (Resim 2) (A.R. Hoover)

1912 Raporu

Dr. A.R Hoover'in raporuna göre hastane, 1910'da Amerikan Board Heyetinin yönetimine geçiyor ve İstanbul Amerikan Hastanesi'nden alet ve ilaç sıkıntısında 2-3000 USD'lik malzeme yardımı, İngiltere'den de ilaç yardımı alıyor. O dönemde civarda kolera ve kızamık salgını var. Köpek ısırması nedeniyle kuduz tedavisi için 24 çocuk İstanbul'a tedaviye gönderiliyor. İlginç bir bulgu da sağlık hizmeti yanısıra hemşirelik eğitimi veriliyor. Birinci sınıfta üç öğrenci var ve bu öğrenciler Talas Kız Koleji'nden geliyorlar. Muhtemelen eğitim verdikleri hemşireleri sağlık hizmetinde de görevlendiriyorlar. Kurumda o dönemde Dr. A.R. Hoover'in yanısıra Dr. G.K.Gülbenk de hizmet veriyor ve cerrahi işlemler yapılabilir. İlginç bir konu da tıpta etik uygulamalardan bahsediliyor.

Raporda kurum faaliyetleri şöyle özetlenmektedir (Tablo 2).

Tablo 2: Verilen Sağlık Hizmetleri

	1908-09	1909-10	1910-11 (yarıyıl)	1911-1912
Ayaktan hasta	2691	3433	1818	3882
Yatan hasta	419	460	197	616
Cerrahi girişimler	607	691	299	785

Bu dönemde yapılan ameliyatlara çeşitlilik açısından oldukça ilginç; karın ameliyatlara yanısıra fıtık, jinekolojik girişimler, kulak burun boğaz ameliyatlara , kurşun yaralanması ve tümör ameliyatlara yapılmıştır (Tablo 3).

Tablo 3: En sık yapılan ameliyatlara çeşitleri ile ilgili örnekler

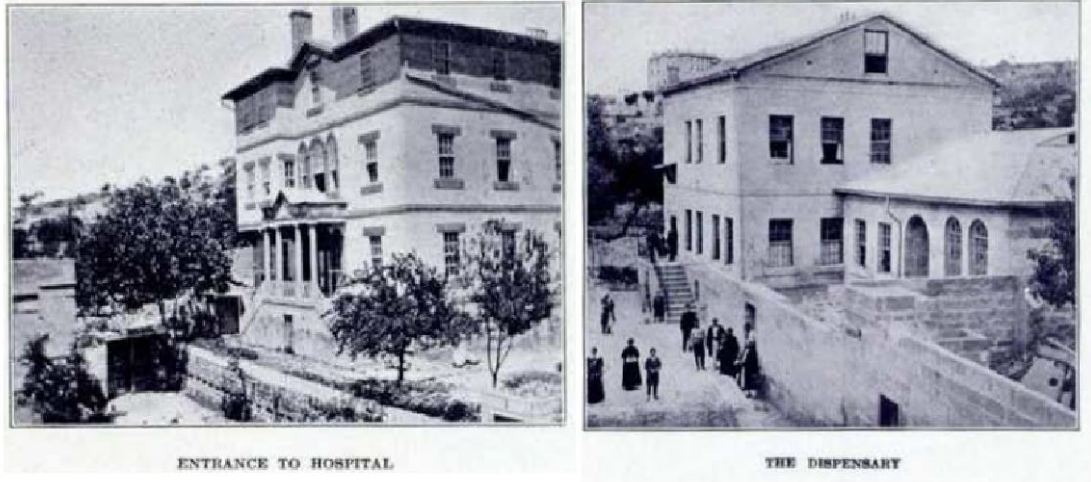
Ameliyatlara	Sayı
Karın	91
Fıtık	52
Kulak-Burun -Boğaz	169
Jinekolojik	65
Kemik ve eklem tüberkülozu	64
Tüberküloz sinüs ve abseleri	66
Tümörler	45

Bu cerrahi girişimlerde mortalite (ölüm) oranı toplam 787 hastada % 1.4 (11 hasta).

Resim 1: 1912’de Talas ve Ali Dağ

Resim 2 : 1900’lerde Hastane ve Ek Binası

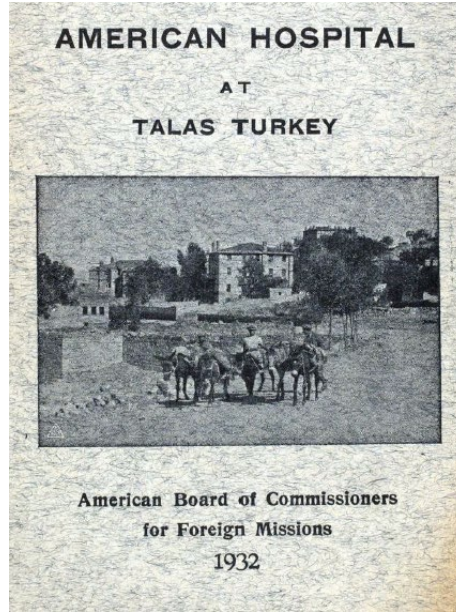

Birinci Dünya Savaşında yaralıların tedavisi amacıyla Osmanlı Devleti hastaneye el koymuş ve okul hastaneye çevrilmiştir. Bu dönemde Talas Hastanesinin aktif olduğunu gösteren bir bulgu da Gülsün Bilgehan’ının kitabında Kurtuluş Savaşı sırasında İsmet Paşa cephede iken hastalanan oğlu İzzet için Talas Hastanesinden Dr. Ali Şükrü Bey’i Malatya’ya gönderdiği belirtilmektedir. (Mevhibe: Çankaya'nın Hanımefendisi - Gülsün Bilgehan/Mayıs 2015 baskısı - Sayfa 78)

Hastane 1927’de tekrar açılmıştır (Yıldız 2010). 1932’de yayınlanan raporda o dönemde hastanenin kurucusu Dr. William Dodd’un oğlu Dr. Wilson Dodd görev yapmaktadır. Dr. Dodd’un yanısıra Dr. Osman Nuri Bey ile Kaysei Sağlık Müdürü Dr. Şerif Korkut Bey asistanlık yapmaktadır. O dönemde ısıtma sistemini müteahhitin yapmaması nedeniyle geciktiği belirtilmektedir. 1932 raporuna göre hastanenin kapasitesi 22 yatak ve 411 hasta yatmış ve 151 ameliyat yapılmıştır. Bu yıl mortalite oranı %4.8. (Tablo 4). 1932’de hastane gelirleri toplam 5340.41 ve giderleri 5592.18 ABD Doları, başka bir deyişle o yıl kurum 251.77 ABD Doları açık vermiştir. (W. Dodd, J Paige)

Yatak Kapasitesi	22	Mortalite %4.8 (20 hasta)
Yatan hasta	411	
Ameliyat sayısı	151	
Ayaktan hasta (Poliklinik)	6367	
Yeni hasta /Tekrar Başvuru	2105 / 4262	
Ev / Köy Ziyareti	313 / 60	

1932 Raporu

Dr. Wilson Dodd’tan sonra Dr. William Nute hastanenin başına geçer ve 1959’a kadar çalışır. Bu nedenle kliniğin adı da Nute Kliniği adını alır. Sadece 1954-55’te Dr. Wilson Dodd Dr. Nute’un yerine gelir. 1959’da Dr. Warren Winkler Talas Kliniğinde çalışmaya başlar ve 1965’e kadar bu görevini sürüdürür. 1967’de klinik çalışmaları kısıtlanır. 1968 yılında daha önce okulda öğretmenlik yapan tıp fakültesinden mezun olduktan sonra Dr. William Matthews göreve gelir. Klinik 1972’de kapanır. Gerek Dr. Nute gerek Dr. Winkler önce at sırtında daha sonraları meşhur pikap (Tarzan) ile toplum için sağlık hizmeti sunmuşlardır.

Sonuç olarak Talas’ta önce hastane sonra sadece klinik olarak işlev gören kurumda 85 yıllık bir sürede modern tıbbi uygulamaların yapıldığını söylemek yanlış olmaz Bu

dönemde birinci ve ikinci basamak sağlık hizmeti sunulmuştur. Bu yaklaşım koruyucu sağlık hizmetlerinin öncelendiğini göstermektedir. Saha çalışmaları ve topluma sağlık eğitimi yapılmıştır. Bölge halkının sağlık düzeyini yükseltecek çalışmalar olarak bunlar değerlendirilmelidir. Elimize geçen 1912 ve 1932 raporları gibi belli aralıklarla raporlar yazıldığını düşünüyorum. Bu da hastane ve klinikte bir kayıt ve arşiv sistemi olduğunu göstermektedir. Bu hastanede çalışan, hizmet sunan tüm sağlık çalışanlarının emeklerine sağlık diyorum.